

Notat om medlemskap ved fast ansettelse i vigslet stilling i Den norske kirke i lys av kirkeavtalen *Nådens fellesskap*.

1. Bakgrunn

Nådens fellesskap¹ er den bilaterale kontaktgruppen mellom Den norske kirke (Dnk) og Metodistkirken i Norge (MiN). Som del av oppfølging av kirkeavtalen *Nådens fellesskap* ba kontaktgruppen i sitt møte 18.11.2019 om at hver av kirkene utreder spørsmål knyttet til følgende temaer:²

- a) medlemskap ved fast ansettelse,
- b) mulighet for delt stilling mellom Dnk og MiN,
- c) vigselsrett i begge kirker,
- d) spørsmål knyttet til valgbarhet og stemmerett,
- e) forståelse av ordinasjon/vigsel,
- f) andre viktige arenaer i årene framover.

Notatet her belyser tema a) om medlemskap ved fast ansettelse i vigslet stilling.

Denne tematikken har vært diskutert flere ganger de siste årene både i Nådens fellesskap og i Teologisk nemnd under Mellomkirkelig råd. Dette notatet er resultatet av drøftelsene til en arbeidsgruppe bestående av Christofer Solbakken, Einar Tjelle, Jørund Østland Midttun, Ragnar Bredoch og Sven Thore Kloster, heretter omtalt som arbeidsgruppa. Arbeidsgruppa ble opprettet våren 2020 som følge av ovennevnte vedtak i Nådens fellesskap.

2. Aktualitet

I og med at Dnk har fått en mer selvstendig status og blitt eget rettssubjekt, har spørsmålet om tolkningen av *Nådens fellesskap* fått ny aktualitet. MiN har tolket kirkeavtalen i lys av egen ansettelsespraksis, hvor medlemskap ikke er et nødvendig vilkår ved ansettelse i fast vigslet stilling. Dnk har derimot regelfestet en forståelse av kirkeavtalen som innebærer et krav om medlemskap i faste vigslede stillinger. Se pkt. 4 nedenfor om de rettslige ordningene i dag.

De siste årene har imidlertid de ulike praksisene blitt gjenstand for diskusjon mellom Dnk og MiN. Fra og med 1. januar 2021 erstattes kirkeloven med ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) og ny kirkeordning for Dnk, vedtatt av Kirkemøtet i 2019 og med noen justeringer i 2020. Spørsmålet er derfor hvordan Dnk skal forholde seg til MiNs praktisering av kirkeavtalen når ny kirkeordning trer i kraft fra nyttår.

¹ Nådens fellesskap er navnet på både kirkeavtalen og den bilaterale kontaktgruppa. I dette dokumentet viser det kursiverte *Nådens fellesskap* til avtaleteksten, mens det ikke-kursiverte Nådens fellesskap viser til kontaktgruppa.

² Vedtak 10/19 i Nådens fellesskap.

I fjor var det samtidig 25 år siden forhandlingene om avtaleteksten var ferdig.³ Siden den gang har det norske samfunnet blitt mer pluralistisk, muligens mindre konfesjonelt bevisst, og begge kirker opplever i dag utfordringer med å få besatt kirkelige vigslede stillinger. I lys av disse forholdene og fordi samtalen om saken også har utviklet seg i Nådens fellesskap, ba kontaktgruppa om at saken belyses og vurderes på nytt.

3. Problemstillinger

Når tema a) om medlemskap ved fast ansettelse nå skal vurderes på nytt, er følgende to problemstillinger aktuelle:

- 1) Er det *ønskelig* for Dnk å kunne tilsette i faste vigslede stillinger personer som oppfyller kompetanse- og egnethetskravene, men som likevel ønsker å forbli medlemmer i MiN?
- 2) Hvis ja, *hvordan* kan dette gjøres?

4. Ulike praksiser

I MiN er det, også utenfor rammen av *Nådens fellesskap*, ikke et vilkår om medlemskap ved ansettelse i faste, vigslede stillinger. Årskonferansen, som er det organet som endelig godkjenner kandidater, opererer med andre (og til dels strengere) kriterier. Likevel er de fleste prester og diakoner i MiN også medlemmer av kirken. Medlemskap er blant annet et vilkår for å kunne representere MiN i General- og Sentralkonferansen, og det gir visse rettigheter i Årskonferansen. Dette er en årsak til at fortsatt medlemskap i MiN vil kunne være viktig for en prest eller diakon, også om hun skulle søke en stilling i Dnk. En annen årsak er forståelsen av selve ordinasjonen. Fordi prester og diakoner i MiN har en sterk bevissthet om at medlemskapet i Årskonferansen er en del av paktsfellesskapet med de andre prestene og diakonene, oppleves det som et alvorlig skritt å forlate dette for å kunne påta seg en tjeneste i et annet kirkesamfunn.

I Dnk har man skilt mellom faste og midlertidige stillinger. Mens man etter signeringen av *Nådens fellesskap* har hatt praksis for å ansette prester og diakoner med medlemskap i MiN i midlertidige stillinger, har ikke tilsvarende gjeldt for faste stillinger. Utgangspunktet for Dnk har vært kirkeloven § 29 første ledd, som sier at «kirkelige tilsatte og ombud skal være medlem av Den norske kirke. Det kan dispenseres fra kravet når særlige grunner tilsier det etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.» I § 2 bokstav a) i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke er medlemskap i Dnk et alminnelig vilkår for tilsetting som prest i fast stilling. I tjenesteordning for menighetsprester § 3 er det vist til disse kvalifikasjonskravene:

Bare person som fyller de kvalifikasjonskrav for tilsetting av prest i Den norske kirke som er fastsatt av Kirkemøtet, kan være fast tilsatt prest i Den norske kirke.

Om midlertidige prestestillinger heter det videre samme sted:

Person som er vigslet til prest i annet kirkesamfunn, kan etter godkjenning i samsvar med tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd likevel tilsettes midlertidig i prestestilling når arbeidsmiljøloven tillater det, selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene. Vedkommende er så lenge tilsettingen varer å regne som prest i Den norske kirke i forhold til lovgivningen om vigselsmyndighet og taushetsplikt.

³ Utkastet til avtaletekst ble ferdigstilt i 1994. Avtalen ble undertegnet og trådte i kraft i 1997.

Også i nevnte tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd er det presisert at biskopens godkjenning bare er knyttet til midlertidige stillinger.⁴

Etter regelverket som gjelder for Dnk, har det med andre ord ikke vært adgang til å dispensere fra medlemskapskravet i faste prestestillinger. De regler som i dag gjelder, *bygger videre på* de ordninger som ble vedtatt kort tid etter at kirkeavtalene *Nådens felleskap* og *Porvoo-avtalen* ble inngått. Blant annet ble de nevnte bestemmelser i de to tjenesteordningene endret av departementet i juli 1999 og gitt det innhold de i dag har. Formålet med de endringer som ble vedtatt, var fra statens side nettopp å innfri de moralske forpliktelser Kirkemøtet gjennom avtalene hadde påtatt seg. På grunn av statskirkeordningen kunne ikke Kirkemøtet selv vedta disse endringer, og det var Kirkerådet som overfor departementet tok initiativet til endringene.

Tilsvarende uttrykkelige bestemmelser er ikke gitt i tjenesteordningene og kvalifikasjonskravene for diakoner, kateketer og kantorer. Men Bispemøtet har gitt uttrykk for at krav om medlemskap gjelder for alle faste vigslede stillinger i Dnk, jf. utgangspunktet i kirkeloven § 29. Etter gjeldende regler skjer tilsetning i vigslede stillinger med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev, jf. likelydende bestemmelse i § 5 for alle tre stillingsgruppene.

Like fullt finnes det eksempler på at diakoner med medlemskap i MiN har blitt ansatt i faste stillinger av fellesråd i Dnk uten at disse har endret medlemskapet. Hvorvidt biskopen i disse tilfeller har kjent til medlemskapet i MiN og gitt dispensasjon etter tjenesteordning for biskoper § 11 a⁵ eller ikke har kjent til forholdet, vites ikke. Det er likevel grunn til å anta at sistnevnte er mest sannsynlig – altså at regelverket ikke er fulgt. Det finnes også eksempler på at personer med medlemskap i MiN (eller andre kristne trossamfunn) er ansatt i faste ikke-vigslede stillinger, som f.eks. trosopplærere og diakonimedarbeidere. Også her er det vilkår om biskopens dispensasjon fra medlemskapskravet.

5. Ulike tekstfortolkninger av avtalen

Arbeidsgruppa vil først presisere at det ikke er noen grunn til å stille spørsmål ved Dnks tolking av avtaleteksten. Både Mellomkirkelig råd, Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og departementet var involvert i grundige drøftinger av de kirkerettslige konsekvensene av kirkeavtalen.⁶ Når teksten leses på nytt nå, er det for å se hvilket tolkningspotensial den har.

⁴ Dette har kommet til uttrykk i leddets nest siste punktum der det heter: «Vedtak som nevnt her, medfører ikke dispensasjon fra kvalifikasjonskravene for tilsetning av prest».

⁵ Tidligere § 11 annet ledd.

⁶ Se for Kirkerådets del den grundige gjennomgangen i sak KR 61/01 om *Kirkerettslige konsekvenser av kirkeavtalene – status*. Kirkerådet vedtok i saken omfattet blant annet *Nådens fellesskap* og lød slik i de tre første punktene:

1. Kirkerådet anser at de regelendringer som er foretatt i kirkeloven og i en rekke forskrifter, bl.a. i tjenesteordningene og tilsetningsforskriftene for prester, innfrir de grunnleggende forpliktelsene som vår kirke var moralsk forpliktet til å implementere etter at avtalene var undertegnet.
2. Kirkerådet ber Mellomkirkelig råd informere de involverte kirkesamfunnene om de regelendringer som er gjort og de muligheter dette åpner for å utvikle og utvide samarbeidet med disse kirkesamfunnene.
3. Kirkerådet ber Mellomkirkelig råd om å be biskopene drøfte nærmere, i kontakt med de berørte kirkesamfunnene, aktuelle ordninger og praksis som kan bidra til å virkeliggjøre avtalenes intensjoner.

Det relevante stedet i *Nådens fellesskap* er pkt. 5 under «Forpliktelse»:

5) vi åpner for at prester eller andre som er vigslet til kirkelig tjeneste, etter invitasjon og avtale mellom kirkene og i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder, ved utveksling mellom våre kirker, kan utføre tilsvarende tjeneste i den andre kirken uten ny ordinasjon eller vigsling; ved permanente ordninger vil kirkene stille krav til utdanning og egnethet, og be vedkommende forplikte seg på lærenormer og gjeldende ordninger i det kirkesamfunn hun eller han skal gjøre tjeneste,⁷

Avtaleteksten synes å være klar når det gjelder krav om forpliktelse på læregrunnlag, utdanning (kompetansekrav) og egnethet. Dette er det heller ingen uenighet om mellom kirkene. Derimot er avtaleteksten noe mer uklar med tanke på eventuelt vilkår om medlemskap ved fast tilsetting i vigslet stilling, siden dette ikke er omtalt eksplisitt. I denne sammenheng er det relevant å nevne at formuleringene «ved permanente ordninger» og «gjeldende ordninger» ikke er entydige.

«Ved permanente ordninger» kan leses som «ved faste ansettelse», men kan også forstås som en form for regelmessig eller varig utveksling av personer i viglede stillinger.

«Gjeldende ordninger» kan leses som krav om medlemskap *hvis* den andre kirken har oppstilt dette som en betingelse – for Dnks del dens *ordning* på dette punkt, jf. kirkeloven § 29⁸ og de nevnte bestemmelser i kvalifikasjonsforskriften for prester og tjenesteordningene. Som vist ovenfor, er det slik Dnk har forstått sine forpliktelser.⁹ Men formuleringen kan også leses noe snevrere, som et krav om å følge gjeldende liturgiske ordninger og kirkerett *mens* man tjenestegjør i den andre kirken.

På et overordnet nivå kan en si at avtaleteksten er litt uklar i spørsmålet om medlemskapskrav ved fast tilsetting, siden teksten omtaler både «utveksling» og «permanente ordninger». På den ene siden kan en spørre seg om det å søke på fast stilling er en utveksling, slik at hensikten med pkt. 5 er å si at ny ordinasjon ikke kreves. På den andre siden kan det hevdes at nettopp opprettholdelsen av opprinnelig medlemskap vil være en forutsetning for at det er en utveksling, og ikke en overgang.

Arbeidsgruppa er av den mening at avtaleteksten *Nådens fellesskap* ikke *forplikter* kirkene til å innføre en ordning der det åpnes for faste ansettelse i viglede stillinger uten krav om medlemskap. På den annen side er teksten ikke til hinder for en slik praksis.

Arbeidsgruppa mener at i lys av pkt. 8 av forpliktelsene i *Nådens fellesskap*, hvor kirkene forplikter seg til videre å drøfte «hvilke tiltak som kan settes i verk og hvilke avtaler som kan inngås for å gjøre synlig det fellesskap det er mellom våre kirker», er det naturlig for Dnk å vurdere medlemskapskravet ved faste ansettelse i viglede stillinger på nytt.

om et nærmere samarbeid mellom kirkesamfunnene. Det forutsettes at evt. ordninger som foreslås etablert, og som formelt skal vedtas av Kirkemøtet, blir lagt frem for Kirkemøtet.

⁷ Dette er den inngåtte og forpliktende avtaleteksten fra 1997. Men i *sluttrapporten med forslag til avtale fra 1994*, som er den versjonen av *Nådens fellesskap* som Kirkerådet har i trykt utgave, er ordlyden litt annerledes. Der heter det: «5) vi åpner for at prester eller andre som er vigslet til kirkelig tjeneste, etter invitasjon og avtale mellom kirkene og i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder, kan utføre samme tjeneste i den andre kirken, uten ny ordinasjon eller vigsling; ved permanente ordninger vil kirkene måtte stille samme krav til utdanning, egnethet og lojalitet som ellers gjelder.»

⁸ Fra nyttår 2021 kirkeordningen § 40.

⁹ Dette svarer til den tolkningen som er lagt til grunn av Porvoo-avtalens liknende formulering «i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder», jf. Porvoo-avtalen V A b (v). I den engelske avtaleteksten heter det: «in accordance with any regulations which may from time to time be in force». Se også fotnote 11 nedenfor.

6. Ulike momenter ved en ny vurdering

a) Kirkemedlemskap og identitet

Ut fra et perspektiv om identitet og tilhørighet synes det å være argumenter både for og imot en endring av Dnks praksis. *For* et krav om skifte av medlemskap kan det argumenteres med at så lenge Dnk og MiN er to selvstendige kirker, er det naturlig å forvente medlemskap i den kirke der en person ansettes fast i en vigslet stilling. Det er, eller oppleves å være, en sammenheng mellom medlemskap, identitet og tilhørighet. Dette er nok mest fremtredende for stillinger med en representerende karakter, slik vigslede stillinger må anses for å være. For Dnks del gjelder det i sterkest grad for prester.

Det kan også spørres om hvordan det påvirker kirkens selvforståelse og konfesjonelle identitet om det åpnes for å tilsette ikke-medlemmer i faste vigslede stillinger. Hva og hvem representerer en person i en vigslet stilling hvis vedkommende ikke er medlem av det aktuelle kirkesamfunnet? Menigheten skal ikke være i tvil om hva som er deres prests primærtilhørighet.

Mot et krav om skifte av medlemskap kan det sies at *Nådens fellesskap* viser til at de små forskjellene som finnes i læregrunnlaget mellom Dnk og MiN ikke er til hinder for tjenestegjøring i hverandres kirker i midlertidige stillinger. I avtalen ligger det en forpliktelse på hverandres læregrunnlag ved tjenesteutveksling. Et ønske om å *beholde* opprinnelig medlemskap dreier seg derfor ikke om behovet for å stå til ansvar overfor et annet læregrunnlag enn det mottakerkirken har. Det kan dessuten argumenteres for at det å få tjenestegjøre i hverandres kirker i faste vigslede stillinger, samtidig som en opprettholder sitt opprinnelige kirkemedlemskap, beriker og tilfører kristen identitet og tilhørighet noe nytt. Dette er jo nettopp den type *utveksling* som avtalen omtaler. En slik tjeneste blir i seg selv et synlig tegn på kristen enhet – et vitnesbyrd om et felleskristent kall og en tjeneste som overskrider konfesjonelle skillelinjer.

For metodistene kan det å beholde medlemskapet i MiN være viktig av flere grunner. Det kan dreie seg om:

- Den aktuelle personens rettigheter i MiN eller United Methodist Church (UMC). Medlemskap er blant annet et vilkår for å kunne representere MiN i General- og Sentralkonferansen (internasjonalt), og det gir visse rettigheter i Årskonferansen (nasjonalt).
- Behov for ikke å kutte over et viktig bånd til den bakgrunnen hvor presten/diakonen kommer fra og der kirken har investert i, vært med på å forme og oppfostre vedkommende. Dette behovet er kanskje viktigere for en person fra en minoritetskirke enn fra en majoritetskirke.
- Forståelsen av selve ordinasjonshandlingen: For en metodist som er ordinert til prest eller diakon, vil en være ordinert til tjeneste i hele UMC. Prester og diakoner i MiN har en sterk bevissthet om at medlemskapet i Årskonferansen er en del av paktsfellesskapet med de andre prestene og diakonene i kirken. Det vil derfor kunne oppleves som et alvorlig skritt å forlate dette for å kunne påta seg en tjeneste i et annet kirkesamfunn.

b) Dobbelte tjenester eller delt stilling

Det har vært og er eksempler på personer som jobber for både Dnk og MiN. Dette har blitt gjort på ulikt vis. Enten har de aktuelle personer hatt medlemskap i Dnk, eller de har ikke hatt vigslet stilling i Dnk. Det har forekommet at fellesrådet ikke har krevd medlemskap i Dnk.¹⁰ En annen variant er at vedkommende formelt sett ikke har vært ansatt i Dnk, men leid inn fra MiN. Det er ikke usannsynlig at slike dobbelte tjenester vil bli vanligere framover, f.eks. ved at én og samme person har deltidsstillinger i hvert kirkesamfunn på små steder. I slike saker vil rettigheter og plikter knyttet opp til medlemskap i de ulike kirkene være en viktig vurdering, og fleksibilitet i medlemskapskrav vil kunne gjøre det lettere å tjenestegjøre i begge kirkene samtidig.

c) Andre kirkeavtaler

Hvordan påvirker en eventuell praksisendring overfor MiN andre kirkeavtaler Dnk er part i? Samme argumentasjon som er anført ovenfor, kan brukes om andre kirkefellesskap som Dnk tilhører. Vi sikter her til Porvoo-fellesskapet, Leuenberg (CPCE) og LVF. Bør en eventuell praksisendring overfor personer fra MiN også føre til endret praksis overfor personer fra anglikanske eller lutherske kirker i Porvoo-fellesskapet eller Den evangelisk-lutherske frikirke (DELFI) (som Dnk er i kirkefellesskap med gjennom LVF)? Dette er en relevant problemstilling som arbeidsgruppa vil reise, men ikke gå videre inn i her. Arbeidsgruppa nøyer seg i denne sammenhengen med å vise til at med unntak av Porvoo-avtalen tematiserer ingen av de andre kirkeavtalene permanente ordninger for tjenestegjøring i vigslede stillinger i hverandres kirker slik *Nådens fellesskap* gjør.¹¹

d) Mangel på prester og diakoner

Både i Dnk og MiN er det mangel på prester og søkere til andre vigslede stillinger. For Dnks del vil en endring av praksis føre til at kirken kan få flere søkere til vigslede stillinger. Hvorvidt en praksisendring i Dnk er tjenlig eller ikke for MiN, er kanskje mer åpent. På den ene siden er det langt flere preste- og diakonstillinger i Dnk enn i MiN. Dette vil føre til et større arbeidsmarked for prester og diakoner i MiN og på den måten gjøre utdanning til kirkelig tjeneste mer attraktivt. Dessuten vil ikke MiN «miste» et medlem hvis en prest eller diakon derfra tar en fast jobb i Dnk. På den andre siden kan det tenkes at en praksisendring kan resultere i at MiN mister aktuelle søkere og verdifull kompetanse ved at prester og diakoner derfra i større grad enn tidligere jobber i Dnk. MiN anser likevel ikke dette som et problem, og det er tross alt de som har utfordret Dnk til å vurdere en praksisendring.

¹⁰ Enten det er tale om vigslet stilling eller ikke, er dagens ordning at tilsetting uten medlemskap i Dnk forutsetter biskopens dispensasjonsvedtak.

¹¹ I Porvoo Common Statement 5 A b (v) heter det “[We commit ourselves] to welcome persons episcopally ordained in any of our churches to the office of bishop, priest or deacon to serve, by invitation and in accordance with any regulations which may from time to time be in force, in that ministry in the receiving church without re-ordination.” På samme måte som etter *Nådens fellesskap* er det her en forpliktelse til ikke å kreve reordinasjon. Eventuell tjenesteutveksling skjer “etter invitasjon og i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder» i avtalelandene, og disse reglene kan endres over tid. Se også fotnote 9 ovenfor.

e) Diskrimineringslovgivning

Likestillings- og diskrimineringsloven fra 2017 forbyr forskjellsbehandling på grunn av religion, jf. § 6. Det betyr i utgangspunktet at det ikke er anledning til å stille krav om medlemskap eller tilhørighet til en bestemt religion for å bli tilsatt. Etter § 9 er det likevel adgang til direkte forskjellsbehandling, altså f.eks. å oppstille krav om medlemskap, dersom dette har et saklig formål og ikke oppleves uforholdsmessig inngripende, samt at denne egenskapen (medlemskap) har avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket. Dette er ytterligere presisert slik at «arbeidstakers stilling vil ha betydning for å gjennomføre formålet», jf. § 30.

Forutsatt en individuell vurdering hvor gjennomføring av virksomhetens formål hevdes å forutsette medlemskap, vil det være lovlig adgang til å sette slikt vilkår for tilsetting. Sammenlignet med kirkeloven av 1996 innebærer det nye rettsregimet med trossamfunnsloven at Dnk fra 2021 ikke lenger kan operere med et generelt medlemskapskrav, men må vurdere og avgjøre krav om medlemskap i hvert enkelt tilfelle. Vurdering av stillinger innenfor samme tjenestegruppe, f.eks. prester, vil imidlertid kunne ha innbyrdes overføringsverdi og kan derfor gis et skjematisk preg. Det er således ikke tvilsomt at Dnk kan praktisere et generelt medlemskapskrav for tilsetting av prest. Dette er forutsatt i kirkeordningen § 40.

Dette betyr videre at Dnk også vil kunne bestemme at medlemskap i MiN danner grunnlag for tilsetting som prest i vår kirke. Forutsatt at en slik bestemmelse ikke samtidig er gitt for andre kirkesamfunn, blir spørsmålet om f.eks. en DELF-prest vil kunne påberope seg diskriminering dersom han eller hun ikke blir tatt i betraktning i forbindelse med søknad på en stilling i Dnk. Her vil det være avgjørende hvorvidt det kan argumenteres for en saklig forskjell mellom det å ansette en søker fra henholdsvis MiN og DELF. Denne vurderingen – som primært vil være av teologisk karakter – er i utgangspunktet noe kirken selv gjør, men den vil kunne prøves i retten. Et saklig argument i denne sammenheng kan være henvisning til bestemte kirkeavtaler slik som *Nådens fellesskap*.

Oppsummerende kan vi derfor legge til grunn at Dnk har rettslig adgang til å oppstille vilkår om medlemskap, og kirken står også nokså fritt til å tilpasse dette kravet til en aktuell situasjon. Denne friheten kan imidlertid ikke gli over i vilkårlighet uten å rammes av diskrimineringsforbudet.

f) Ny trossamfunnslov og dobbeltmedlemskap

Norsk lovgivning inneholder i dag en uttrykkelig sperre mot dobbelt kirkemedlemskap. Det fremgår både av kirkeloven § 3 nr. 7 og trossamfunnsloven § 8. Den nye trossamfunnsloven oppstiller ikke et tilsvarende forbud, jf. § 2 annet ledd sammenholdt med lovproposisjonen.¹² Det vil imidlertid bare kunne være ett medlemskap som kan være tellende i samband med statens støtteordninger.

Den vedtatte kirkeordningen av 2019 har ikke eksplisitt med en bestemmelse svarende til kirkeloven § 3 nr. 7. I høringen høsten 2018 var en slik bestemmelse tatt med som en foreslått ordning. Så ble allikevel bestemmelsen om dette fjernet i Kirkerådets senere forslag til vedtak for Kirkemøtet. Begrunnelsen var at Kirkerådet – uriktig, viste det seg – la til grunn at dagens forbud vil «bli ivaretatt gjennom den nye loven» (sak KM 06/19 side 28). I lys av denne historikken må vi legge til grunn at *Kirkemøtet har forutsatt og ønsket et videreført forbud mot dobbelt kirkemedlemskap*.

¹² Se Prop. 130 L (2018–2019) side 254 og 255.

Et relevant spørsmål nå er om fjerningen av *statens* forbud vil tilsi en ny holdning også fra Kirkemøtets side. Det er ikke gitt. Og med bakgrunn i *Kirkerådets* opprinnelige forslag og begrunnelsen for å stryke forbudet, er det heller ikke opplagt at Kirkerådet vil ønske å fremme en sak om endring eller presisering av kirkeordningen § 4 om medlemskap. Dette har blant annet en side til hvilke *formelle* rettigheter og plikter et medlem i Den norske kirke har. Vi sikter da særlig til henholdsvis stemmerett og valgbarhet ved de kirkelige valg samt plikten til å motta slikt valg. Verken *Nådens fellesskap* eller Porvoo-avtalen forutsetter at de respektive gjensidighetsordninger nedfelt i avtalene skal innebære *slike* rettigheter og plikter for signatarkirkenes medlemmer. Det er allikevel ikke til hinder for at Den norske kirke gir signatarkirkenes medlemmer slike rettigheter og pålegger dem slike plikter.

Istedenfor en generell åpning for dobbeltmedlemskap er en mulig løsning å innrette en slik ny ordning mot visse stillingsgrupper. Disse stillingsgrupper kan være utvalgt med henblikk på å innfri forventninger hos kirkesamfunn Dnk har kirkefellesskap med. Det vil da tilsi en avgrensning til vigslede stillinger.

Eventuelt ny ordning forutsetter endring av kirkeordningen, og en slik sak vil kreve en egen høring og utredning om blant annet ulike medlemskategorier før den kan behandles av Kirkemøtet. En eventuell sak om dobbeltmedlemskap vil være aktuelt også i andre sammenhenger enn de vi her vurderer, som f.eks. kristne innvandrere tilhørende migrantmenigheter.

g) Valgbarhet og stemmerett

På samme måte som prester med medlemskap i Dnk ikke vil ha rettigheter i MiN, vil prester som beholder sitt medlemskap i MiN ikke kunne stemme ved menighetsrådsvalg eller andre valg i Dnk. De vil heller ikke være valgbar til bispedømmeråd eller Kirkemøtet.¹³ Hvorvidt metodister kan ha sete i menighetsråd, evt. også som biskopens representant i fellesrådet, og dermed sitte i styringsorganene for soknet, bør utredes nærmere.

h) EØS-regelverk

Dnk kan autorisere personer som er vigslet til henholdsvis prest, kateket, diakon og kantor i andre evangelisk-lutherske kirker i EØS-området. Det følger av EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv fra 2005. Ettersom dette direktivet kun gjelder lutherske prester og diakoner, vil det ikke ha noen betydning for utveksling med metodistprester. Det er også stor sannsynlighet for at Dnk ikke vil omfattes av direktivet etter at kirkeloven er opphevet.

i) Internasjonalt perspektiv

Nådens fellesskap ble etter signeringen oversatt til engelsk, og bidro til den luthersk-metodistiske dialogen i USA. Der fikk man etter hvert en avtale om full kommunion mellom The United Methodist Church (UMC) og Evangelical Lutheran Church in America (ELCA). I den avtalen forplikter kirkene seg på å «recognize the full interchangeability and reciprocity of all ordained ministers of word and sacrament, subject to the constitutionally approved invitation for ministry in each other's churches.” Denne avtalen illustrerer at gjensidig tilgang til faste stillinger er praktisk mulig mellom avtalepartene.

¹³ Hvis det åpnes for assosiert medlemskap, vil spørsmål om valgbarhet og stemmerett måtte avklares.

7. Mulige løsninger

Arbeidsgruppa vil løfte fram fire mulige løsninger på problemstillingen: Status quo, tilgang ved dispensasjon, tilgang på generelt grunnlag og åpning for dobbeltmedlemskap. De tre siste løsningene krever endringer i kirkeordningen eller annet regelverk.

a) Status quo

En mulighet er å videreføre dagens regelverk og fortolkning av *Nådens fellesskap*. En slik løsning er i tråd med Dnks forståelse av kirkeavtalens forpliktelser.

For en slik løsning kan det argumenteres med at så lenge Dnk og MiN er to selvstendige kirker, er det naturlig å forvente medlemskap i hver kirke ved faste ansettelser i vigslede stillinger. Det er, eller oppleves å være, en sammenheng mellom medlemskap, identitet og tilhørighet – spesielt hos personer i stillinger med en utad representerende karakter. Ved å kreve medlemskap i Dnk ved fast ansettelse unngår man også potensiell forskjellsbehandling av personer fra andre kirker som Dnk er i fullt kirkefellesskap med, for eksempel kirker i Porvoo-fellesskapet.

Mot en slik løsning kan det argumenteres med at Dnk mister en mulighet for å videreutvikle og fordype kirkefellesskapet mellom MiN og Dnk. Det kan også legges til at Dnk vil gå glipp av flere søkere til utlyste stillinger.

b) Tilgang ved dispensasjon fra biskopen

En annen mulighet er å holde fast ved normalordningen med medlemskap for personer i faste vigslede stillinger, men samtidig åpne opp for dispensasjon for personer tilhørende MiN der det foreligger saklige grunner for det. Kirkeordningen § 40 (i kontinuitet med kirkeloven § 29 første ledd) åpner for at biskopen kan dispensere fra kravet om medlemskap «når særlige grunner tilsier det». Biskopens dispensasjonstilgang, jf. § 11a i tjenesteordning for biskoper, har etter det arbeidsgruppa kjenner til hovedsakelig blitt brukt i ikke-vigslede stillinger, og aldri i faste prestestillinger da dette ikke har vært mulig på grunn av kvalifikasjonsforskriften og tjenesteordning for menighetsprester. Dersom Dnk ønsker å endre dagens praksis, må derfor de aktuelle bestemmelser endres. Dispensasjonstilgangen forutsetter at biskopen allerede har vurdert at vedkommende er egnet til tjenesten, jf. tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd, og innebærer heller ingen endringer i krav om kompetanse og forpliktelse på Dnks læregrunnlag.

For en slik løsning kan det argumenteres med at Dnk beholder normalordningen med krav om medlemskap for de vigslede stillinger, men at en samtidig er fleksibel og åpner for unntak. Det er en fordel at løsningen er mulig å få til innenfor den vedtatte kirkeordningen, slik at endringer bare er nødvendig i underliggende regelverk. Det kan også argumenteres med at en slik løsning søker å komme MiN i møte og vil være med på å utvikle det forpliktende kirkefellesskapet. Et krav om saklig begrunnelse vil også fordre kandidater til å tenke gjennom og begrunne et eventuelt ønske om å beholde opprinnelig medlemskap. Gode begrunnelser for unntak kan f.eks. være identitetsspørsmål, ordinasjonsforståelse og fortsatte roller/plikter i MiN. Løsningsforslaget vil også kunne føre til flere søkere til faste vigslede stillinger i Dnk.

Mot en slik løsning, i tillegg til de motforestillinger som er gitt under alternativ a), kan det argumenteres med at den åpner opp for ulike praksiser i bispedømmene og dermed for forskjellsbehandling. Hvis det legges til rette for en praksis med tilgang ved dispensasjon, bør biskopene etterstrebe mest mulig lik praksis.

c) Tilgang på generelt grunnlag

En tredje mulighet er å åpne opp for generell tilgang av personer som er medlemmer i MiN til faste vigslede stillinger i Dnk. En slik endring vil innebære en endring av kirkeordningen § 40 og bestemmelsene om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest/diakon/kateket/kantor i Den norske kirke. Reglene må i så fall endres til å omfatte krav om medlemskap i Dnk eller MiN – eller eventuelt enda mer generelt: en kirke Dnk har en forpliktende kirkeavtale med. Det siste må da defineres nærmere, men det må ikke nødvendigvis stå eksplisitt i selve bestemmelsene. En slik løsning vil også betinge håndslag fra biskop, og den vil ikke innebære endringer i krav om kompetanse, egnethet og forpliktelse på Dnks læregrunnlag.

For en slik løsning kan det argumenteres med at den vil være en synliggjøring og utvikling av det forpliktende kirkefellesskapet mellom MiN og Dnk. Løsningen vil styrke det felles kristne vitnesbyrdet i et samfunn som blir stadig mer pluralistisk. Denne løsningen gir dessuten større forutsigbarhet og legger opp til mer likebehandling enn løsningsalternativ b). Det vil også kunne føre til flere søkere til faste vigslede stillinger i Dnk.

Mot en slik løsning kan det argumenteres med at så lenge Dnk og MiN er to selvstendige kirker, er det naturlig for Dnk å forvente medlemskap ved faste ansettelse i vigslede stillinger. Det er, eller oppleves å være, en sammenheng mellom medlemskap, identitet og tilhørighet – spesielt hos personer i stillinger med en utad representerende karakter, slik vigslede stillinger har. Det taler også mot denne løsningen at kirkeordningen må endres.

d) Ordning med dobbeltmedlemskap

En fjerde mulighet, som ikke nødvendigvis trenger å utelukke noen av de andre løsningsforslagene, er å åpne opp for dobbeltmedlemskap i en eller annen form. Det er ingen forbud mot dette i den nye trossamfunnsloven. Det er heller ingen eksplisitte forbud i den nye kirkeordningen, men det vil allikevel være behov for en justering av denne. Grunnen er at Kirkemøtet i lys av forarbeidene til Kirkeordningen forutsatte at forbudet mot dobbeltmedlemskap skulle videreføres i lov, jf. nærmere i pkt. 6 f) ovenfor. Og uansett vil en evt. ny praksis kreve nærmere regulering. En prosess med å utrede og evt. endre regelverk med tanke på dobbeltmedlemskap vil kunne skje uavhengig av den konkrete saken om *Nådens fellesskap* og medlemskapskrav i faste vigslede stillinger. Men utfallet av en slik sak for Kirkemøtet vil kunne løse det spørsmålet som dette notatet stiller. Slik sett vil andre løsningsalternativer bli overflødige. Som nevnt vil både løsning b) og c) forutsette kirkemøtebehandling.